

Усăллă

**ПУЛĂ ÇĂВНЕ
АСА ИЛЕР-ХА**

Пулă çăвё хăсан тата мёнрен усăллă пулнине пёлни пăсмасть. Диетологсен сёнёвёсемпе паллаштарар-ха.

Мённе лайăх

Пулă çăвёнчи омега-3 сулла йўсексем шăмă массине чакарма витём кўрекен рецепторсене клеткăсен шайёнче пусараççё. Çавна май ана остеопорозран /шăмăсем патракланни/ хўтленме, чир пур чухне вара аталанăвне вăрахлатма ёсёççё.

Унсър пуçне пулă çăвёнче кальцие йышăнма пулăшакан Д витамин пур.

Камён ёсмелле

Остеопороз чухне сывлăха лайăхлатнисёр пуçне пулă çăвё чёрепе юн тымарёсен чирёсемпе, уйрăмах атеросклерозпа тата гипертоние, аптракансене усăллă. Въл çак тёлёхсенче те ыра витём кўрет: онкологи чирёсем /профилактика тата сиплев вăхăтёнче/, бронх астми, нервсем пăсълни, депресси, сыпăсем ыратни, аслă çулсенчи çынсен пуç мимин ёçне лайăхлатма, Альцгеймер чирёнчен сыхланма, ўт, сўç, чёрене япăхни.

Виçене пăхса

Вăтам тата аслă çулсенчи çынсен остеопорозан малтанхи паллисене асърхасан пулă çăвне кунне 3 хут 0,5 чей кашăкё ёсмелле.

Чёре чирлисен – кунне 2 хут чей кашăкён пиллёмкеш пайё чухлё.

Сапаланчак склероз аптратсан сывлăха лайăхлатма – кунне 3 хут суршар чей кашăкё.

Йывър депресси аталансан – кунне 1-ер десерт кашăкё сывлăх лайăхланичен.

Юнри холестерин шайё пысак пулсан тата гипертоние аптрасан – кунне 3 хут чей кашăкён пиллёмкеш пайё чухлё.

Сывă çынсен асанна чирсенчен хўтленме – кунне 1 хут чей кашăкён пиллёмкеш пайё чухлё.

Шута илме: пулă çăвне апат умён е ун вăхăтёнче ёсмелле.

Асърханър

Пулă çăвё организмă хёлле кăна, Д витамин сителёксёр /въл хёвелсёр йёркеленмест/ вăхăтра, кирлё. Унна суркунне е сулла сипленни япăх витём кўме пултарать. Кирек хаш препаратанни пекех пулă çăвён те сиенлё енёсем пур.

Унна нумай вăхат усă курсан тата виçине пăхнмасан вай пётет, ыйхалаттарать. Унсър пуçне урасем ыратма тата остеопороз юхăмё хăвартланма пуçлас хăрушлăх ўсет. Çаванпа сиплевре йёркене сирёп пăхнмалла.

Çакна палартмалла: А тата Д витаминсемлё комплекс ёçнё чухне пулă çăвёпе сипленмесен тёрёсрех.

ХАЯР СЁТКЕНЁ

Гастрит, хырамлăхпа вуник пумăклă пыршă язви аптратсан тин юхтарна хаяр сёткенё аван. Кунне 2 хут апатчен 30-40 минут маларах суршар стакан сёткен ёсмелле. Курс – 1 уйăх. Теплицари мар, усă йăранра ўсекен хаярпа сипленмелле.

Çаван пекех чёре хаяр, кишёр, шпинат, салат сёткенёсене пёр виçеппе илсе хуташтармалла. Кирлё пулсан шак хăвалама кунне 1 стакан ёсмелле. Хаш чухне çак тёллевпе хаярпа кишёр сёткенёсене кăна ёçсен те сителёклё.

Килти мел

**НУМАЙ
ЧИРПЕ
КЁРЕШЕКЕН
МАÇ**

Асамлă маça килтех хатёрлеме пулать.

1 стакан тасатна /рафинированное/ тип çăва эмальленё кастрюле ямалла. Шърпак курупки пысакш пыл карасё хушмалла. Вайсър сулам сичне карас ирёлличенех тытмалла.

Уйрăмман пёр сьамартана чьамарла пёсёрмелле. Саррине каларса илмелле, сурмалла касмалла. Суррине тўсе сўпа карас хуташне майёпен ямалла. Кăпак сёкленме пуçласанах сулам сичнен илмелле.

Çапла сулам сине кăпак хьпарма пуçличчен виçё хут лартса илмелле. 10-15 минутран марля витёр сарьхтармалла. Маça келенче саватпа сивётмёшре упрмалла.

Гайморит. 1 апат кашăкё маça ирёлтермелле. Пипеткăпа хăварт кăна сарьхтарса илмелле те сьамса шатăкёсене 2-шер тумлам ямалла, пёр сехетрен каллех сакан чухлё тумлатмалла. Курс – сывлăх лайăхланичен.

Пўрлё ангина. Маça чирлё пыра кашни сехетре тата кашине сывьарма выртас умён сёрмелле. Ир енне пўр шатса юхма кирлё.

Шъл ыратсан. Чирлё шала тата ун таврашёнчи шъл тунине кунне темисё хут маç сёрмелле. Икё сехетрен ыратни лăпланать.

Мастопати, мастит. Чирлё кăкър сине маçра йёпетнё йётён пусма хумалла, сьелтен компресс хучёпе витмелле, пластырьпе е бинтпа сирёплетмелле. Курс – сывлăх лайăхланичен.

Сьамарталăхпа ар кёпси шыçсан. Амалăх пырне маçра йёпетнё мамăк тампон чикмелле. Ир-каç сённипе улаштармалла. Курс – ыратни тата шыçни иртичен.

Татьяна Сергеева Шупашкар хулин 2-мёш больницинче сакър сул каялла ёсleme пусланă. Въл – пётёмёшле практика /семье/ тухтърё, опычё ўсех пына май иккёмёш квалификация категориине тивёснё. Татьяна Александровна хайён участокенчи сьынсене сывлăха сирёплетме, чир-чёртен сипленме пулăшас тёлёшпе пысак яваплăхпа тăрашать.
Санўкерчёке больница сайтёнчен илнё.

СУРАМ ЫРАТСАН

Остеохондроз вёрёлсен кётмелён /брусника/ 100 грамм типётнё сулсине тин вёренё 2,5 литр шыва ямалла. Савата хупалчапа хупмалла, ашă чёркемелле, 2 сехет лартмалла, унтан сарьхтармалла. 1 стакан шурă эрех хушмалла, вайсър сулам сичне вёреме кёртмесёр 15 минут пашьхтармалла. Кунне 3 хут апатчен сур сехет маларах стаканан виçсёмёш пайне ёсмелле. Курс – 6 уйăх.

Шута илме: холецистит, урат чулёмем пулсан сак рецептпа сипленме юрамасть. Гипотони /юн пусамё пёчёк/, пўре чирлё чухне те асърханмалла.

Сьурьантару вёслениччен

8 кун юлчё

«Хыпар» Издательство сурчён каларамёсене 2015 сулан II сурринче илсе тамашкăн сьурьанма васкър

ХЫПАР	ХЫПАР	ХЫПАР
Акса-ларта сёртерсе Акса-гьира саванар!		
ПОЧТА УЙРАМЁСЕНЧЕ		
798,06 тенкё	345,54 тенкё	
«ЧАВАШ ПИЧЕТ» ТАТА		
«СОВЕТСКАЯ ЧУВАШИЯ» КИОСКЁСЕНЧЕ		
288 тенкё	150 тенкё	
РЕДАКЦИРЕ (альтерн. майпа)		
144 тенкё	90 тенкё	
Сьурьанар «Хыпар», саванса вулар!		

«СЫВЛĂХСĂР» АН ЮЛĂР!
Эсир кăмаллакан «Сывлăх» хаçата 2015 сулан II сурринче илсе тамашак хаксемпе сьурьантараççё.
Почта уйрăмёсенче – 228,90 тенкё.
«Чăваш пичечё» тата «Советская Чувашия» киоскёсенче – 114 тенкё.
Редакцире – 81 тенкё.

САНТАЛАК

кăнтърла сёрле		
17.06	+20	+16
18.06	+20	+14
19.06	+22	+15
20.06	+30	+18
21.06	+29	+18
22.06	+24	+19
23.06	+25	+17

Сывлаһ аначё

ТАПАРЧА, ПУЛА, КАКАЙ

Шамá патракланнинчен /остеопороз/ сипленме тата чир аталанасран хутеленме рациона кальципе тата Д витаминпа пуян симёссем сителёклё кертмелле. Диетологсем сапла сёнещё.

Кальципе пуян

Кальци нумайише тата организм айна лайах йышанише сёт симёссем рекордсмен шулнашсё. Сақ микроэлемент талакра 0,8-1 грамм кирлэ. Саванпа организм унпа туллин тивёстерме кунне 150 грамм тапарча, 50 грамм сыр сине тата 1 стакан кефир ёсни сителёклё. Сёт симёссенче кальци – организм уйрамак лайах йышанакан формара.

Ытти сёлкус – ешёл пахта симёс /брокколи, шпинат, сүлсәллә салат, хутақла шалча парси/, майяр.

Тухтарсем остеопороз аталанас хәрушләх пысак чухне час-часак кальципе пуянлатна симёссем е биологи телёшёнчен активлә хушамсем сине сёнещё.

Д витамин нумай

Анча кальципе пуян симёссене сителёклех сисен те Д витаминсәр май килмест. Вәл кальцие пыршәләхә сәрхәнтарса илме, минерала клеткәсене, сав шутра шамәсен төртөмне те, йышанма кирлэ. Организма сақ витамина тараткан симёссен шутенче – сүллә пула /лосось, сельдь, скумбри, тунец/, ёне тата сысна пёверё, сәмарта,

хайма, сёт симёссен сәвё.

Саванпа ёнтё пачах сусәр сёт симёссем мар, 2-3 процент таран сүллисене сине сёнещё, организм вёсенчи кальцие лайахрах йышанат.

Сәмах май, сүллә сёт симёссенче /хайма, сәра сёт, услам сү/ кальципе Д витамин килёшүллё шайлашса тарасщё. Анча вёсене нумай сителле мар – калори пысаккине кура келетке виши үсме пултарат.

Шамá валли – белок

Кальципе Д витаминсәр пусне апатланура белокпа пуян симёссем /аш, кайақ-кешёк ка-

кайё, тинёс симёссем, сәмарта, парса йышисем/ сителёклё пулни пелтерёшлэ.

Белок молекулисем организмән пётём клеткисене, сав шутра шамәпа камарчак төртөмөсене, сөнелме витём кўресщё. Апатланура белокла симёссем сителёксёр пулсан шамá төртөмё патракланат, шамá хушәлас хәрушләх үсет.

Питё пелтерёшлэ тепёр самант: сүлсем иртсе пына май алкогольрен, уйрамак хәватлинчен, пачах сивёнмелле. Этил спирчё шамá төртөмне хавшатат, остеопороза аталанма витём кўрет.

ТҮРЁ ШАТРА КЁПСИ

Вуник пумәклә пыршә язвинчен түрө шатра кёпси /лапчатка прямостоячая, калган/ витёмлө пулашат.

Вётетнө типё 1 апат кашакё тымарне тин вёренё сур литр шыва ямалла, вайсәр сүләм сине 1 сехет пищөхтермелле. Шёвекне урәх савәта ярса илмелле. Юлна тымарне тин вёренё сур литр шыва ямалла, савәта ашә япалапа чёркесе 2 сехет лартмалла, сәрәхтармалла. Унтан шёвексене пёрле хуташтармалла. Пёр кунра ёссе ямалла.

Сипленнө вәхәтра диетана сирёп пәханмалла. Шывпа пёсернө пәтә, пахта симёс яшки, йүснө сёт симёссем сителле. Рационран сүллә, парасла, тётөмленё симёссене калармалла.

Пёр эрне сипленсен ыратни иртет, анчах шёвеке тата вищё эрне ёсмелле. Унтан сывлаха төрөслеттермелле.

Кирлө пулө

АЛОЭ, КУРКУМА, БИХРА

+ Остеохондрозран тата радикулитран сипленме сур стакан алоэ сёткенне сур стакан нашатырь спирчөпе хуташтармалла. Каштах лартмалла та ыратакан ыраана сәтарма усә курмалла.

+ Юрни холестерин шайне чакарма, пёвере сипленме сақ хуташ пулашат. 1 стакан кефира 1 чей кашакё куркума тата 1 чей кашакё пыл хуша ёсмелле.

+ Подара апратсан вётетнө 40 грамм ыхрана 100 грамм

сехет лартмалла. 3-5 тумлам пётнөк шёвекё /аптечные мятные капли/ хушма юрат. Кунне 2 хут апатчен 30 минут маларах 10-шар тумлам ёсмелле.

+ Хырәм күпёнсен /метеоризм/, вар хытсан 1-2 апат кашакё йётөн куракне /льнянка обыкновенная/ тин вёренё 1 стакан шыва ямалла, 2 сехет лартмалла. Кунне 3-5 хут апат хәсан сине пәхмасәр 1-2-шер апат кашакё тата сёрлене хирёс чөрөк стакан ёсмелле.

КУКША ПУС СҮЛСИПЕ

Кукша пуслан /одуванчик/ питё паха сү хатёрлеме пулат. Курәк сүлсисене пухмалла, сумалла, типшөнтөрмелле. Аләпах вётетмелле те келенче банкәна сурри таран тултармалла. Тасатман /нерафинированное/ кирек епле тип сү сүлсисене хупламаләх ямалла. Хёвел сине икё эрне лартмалла. Икё сий марля витёр сәрәхтармалла, төпөнчине пәчәртаса юхтармалла.

Сиплө сәва төксөм төслө келенчене ярса сүлхән төттөм ыраанта упрасщё. Унпа писсе кайна үте сипленме, артрит, артроз, полиартрит чухне сыпәсене сәтарма, сиенленнө үте сёрме усә куращё.

Унсәр пусне сақ сәва вар-хырәм ёсне лайахлатма ирсерен выс хырәмла 1-ер апат кашакё ёсмелле.

ДИАБЕТПА ЧИРАЕСЕН

Пёсерсе. Сёр грушин /топинамбур/ улмисене духовкәра пёсермелле. Сү сапса вёрилле сителле.

Ашаласа. Улмисене вакламалла, вёрекен шыва чиксе калармалла, кашт типшөнтөрмелле те сёрулми пек ашаламалла.

Чөрёлле. Сёр грушин улмисенчен сёткен юхтармалла. Кунне 2 хут апатчен чөрөкшер стакан ёсмелле. Вакланә чөрө е пёсернө сёр грушине салата хушма юрат.

Салат. 2 пай сёр груши, 2 пай йүсөтнө купәста, 1 пай панулми, тип сү, тутә кемелөх тәвар. Чөрө сёр грушипе панулмине шултра теркәпа хырмалла. Пётөмпех пёрле пәтрятмалла, ешёл хушмалла.

Ансат мел

ЮН ПУСӘМНЕ АЛШӘЛЛИ ЧАКАРАТЬ

Яппунсем юн пусәмне чакарма, сывлаха лайахлатма питё ансат мелпе усә куращё икен. Сәмлә пысак мар алшәлли кәна кирлө.

Ана сәтә рулон пуличчен чөркемелле, аләпа савәрса тытсан пёрнесем пёр-пёрне каштах перөнмесёр юлчәр. Рулона аләпа икё минут хуши питё хытә сәтарласа тытмалла. Сақ вәхәтра пусәм вайё хай төллөнөх 30 процент таран чакат. Унтан алшәллине ямалла. Пулчө те.

Пуләштәр тесен процедурәна эрнере 3 хут /ытларах та юрат/ 10-шар минут тумалла. Аләсемпе иккөшөнне те черетне усә курмалла: алшәллине 2 минут чәмәрласа тытмалла, 1 минут канмалла та каллех чәмәрламалла, 1 минут канмалла та процедурәна тепёр аләпа тытәнмалла.

Төлөнмелле пек туйанат-и? Кунта нимөнле асамләх та сук. Яппунсем сақ меслет витёмне питё тимлө төпчесе төрөслөнө. Вёсем сапла әнлантаращё: сын алшәллине питё хытә сәтарласа тытнә чухне унән аләри юн кушәмё каштах чакат. Чи кирли вәл алшәллине ярсан пулса иртет, "ирёке яна" юн тәрук вай илет, юн тымарёсем тарәх хәвәрт юхма пуслат. Сақ вәхәтра урни азот оксидөн молекулисем юн тымарёсен стенкисене "сөмсетөсщө", вёсен пищөлөхне үстерөсщө.

Асаннә меслет питё ансат тата унпа кирек хәш үсөмри гипертониксем те усә курма пултарасщө.

КОМПРЕСС ХУМА

Ангина апратсан төрлө мелпе сипленме пулат. Сақ компрессем витёмлө.

■ 2 чей кашакё тәвара 1 стакан ашә шывра ирёлтермелле. Сүхе пир пусман вәрәм хайәвне вищө сий туса хушлатмалла, тәвар шывөнче йёпетсе пыр сине хумалла. Компресс хушөпе е полиэтиленпа витсе ашә япалапа чөркемелле. Компресса сёрлене хирёс хурса ирченөх тытмалла. Курс – сываличчен.

■ Е пёр вищөпе сәнәх, пыл, горчица порошокё илсе хуташтармалла. Чуста шёвөрөх пулсан тата каштах сәнәх хушма юрат. Унран пашалу хатёрлесе май сине хумалла, полиэтиленпа витмелле, ашә тутәрпа чөркемелле. Ытла вайлә хёртмесен ирченөх тытмалла. Ир енне сывлаһ лайахланат, пыр ыратни иртет.

ЕШЁЛПЕ ЮНА ТАСАТАСЩЁ

Пахчара ешёл кураксем шәтса тухнә ёнтё, кунсерен вай илсе пырасщө. Вёсемпе юна аван тасатма пулат.

Эрнере пёрре выс хырәмла сәкәрсәр тата тәварсәр петрушкәран, укропан, сельдереирен, суханпа ыхра, салат сүлсисенчен хатёрленё салат сителле. Салатра төп ыраанта петрушка пулмалла, айна ытларах илмелле, ытти ешөле вара – пёр вищөпе.

Юна тасатас төлөвөпе сақ салата икё хут – ирхине выс хырәмла тата ун хысән сур сехетрен – сителле. Кун таршөпе сырла, улма-сырла кәна сителле, шыв ёсмелле.

Петрушка вәхәтсәр ватәласран хутелет, анемирен хәтәлма пулашат.

СЁРУЛМИ ЧУЛА КӘЛАРАТЬ

Ку – авалхи рецепт. Унпа усә курса пёрери фосфат чулсене /оксалат тата коралл чулсем ирөлеймөс/ кәларма пулат. Сапах та сиплөве тытәниччен тухтәрпа канашламалла. Тен, сире асаннә меслет юрамасть.

Лайах сунә тата кушөсене тасатнә 1 килограмм сёрулмине хупиппех 6 литр шыва ямалла, вёреме көнө хысән вайсәр сүләм сине тата 4 сехет тытмалла. Унтан пёр чөптөм тәвар хушмалла та сёрулмине шывөпех тёмелле, марля витёр сәрәхтармалла.

Шёвеке кунне 3 хут апатчен 30 минут маларах 2-шер апат кашакё ёсмелле. Курс – 40 кун.

Витёмлө

ТУХАСРИ РЕЦЕПТСЕМ

Тибет сиплевсисем юн пусәмне эмелсөрөх чакармалли рецептсемпе анлә усә куращө. Төслөхрен сақ мелсене шута илме пулат.

Хәлха массажё. Аләсен пус пёрнисене хәлха шәтәкөсене сәтә чикмелле те пёр минутран тәрук турса кәлармалла. Хәлха ашнелле пёрнесене пәраласа кертнө евёр хусканусем тума юрат. 3 хут тумалла. Унтан пёр алла – пус түпи сине, теприне кәкәр айне кәвапаран сүлөрөх хурса лармалла. Юлашкнчен аләсемпе келеткене икё енчен аяк пёрчисен айөнчен 5 минут хөстерсе тәмалла. Сапла ирсерен тата кащерен 5-6 кун сипленмелле. Ку меслет юн пусәмне нумайләха йёркелеме пулашат.

Астәрхан майәрөпе. 10 майяр хуппине тата сурхахөсене сур литр шыва ярса 30 минут вёретмелле. Шёвек 3 куна ситет. Айна кунне 3 хут апатчен сур сехет маларах 1-ер апат кашакё ёсмелле. Сиплев курсё – 9 кун. Шёвек юн пусәмне йёркене кертет, чөре мышцине сирөплетет.

Ёнсе сине – горчицик. Юн пусәмё пысак пулсан пёр горчицика – ёнсе сине, теприне хулан шал енне чавсаран сүлөрөх хумалла. 5-15 минут тытмалла.

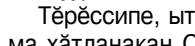
Пушмакри сарәк. Чәлха ашне ура төпө төлне сарәка сүхен касса хумалла, кунөпех сапла сүремелле. Ура төпөчө пус мимине юнпа тивөстерессипе сыхәннә пәнчә нумай. Вёсене витём кўни пулашат пулас.

Шуита илме

СЫВЛАХ АСТРОЛОГИЙЁ АСАРХАТТАРАТЪ

Медицина астрологийё пин-пин сул каяллах аталанма пуслана. Ёмёрсем тәршепе пуханна опыпта чирсенчен хутеленес теллеве паян та уса курма юрать. Тёрле Зодиак паллинче сурална сынсен сывлах телешпе хасан тимлөре пулмалли пирки традицилле мар медицина магистр Вероника Дудашкина асархаттарнисене пичетлетпёр.

Сурәх /март, 21 – апрель, 20/. Ҷак паллан чи хавшак пайё – пуҶ /инсулт, мигрень, эпилепси, шалкам туртамё пур/. Ҷак сынсен энерги тапса тарать, вёсем лидер, пуҶаруҶа пулма сурална.

Тёрессипе, ытисене вайпа пәхәнтарма хәтланакан Сурәхсем ытларак чирлессё. Вай-хала, энерги шайлашавне тавәрма вёсен тараниччен канлө сывәрмалла. Энергипе тивёстерекен сымёс-сем: кәшман, сёрулми, йуҶ кәшман. Вәрах чирсемпе аптрасан организмә сирёплетме сухан, ыхра, сысна ашө пулашаҶсё.

Кирек мөнле сөнө ёсе тытанма, сиплев процедурилене пуслама ытларикун лайәх.

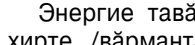
Тёс – хөрлө. Мөн те пулин хытә ыратсан шәпах сакан төслө си-пуҶ тәхәнмалла теҶсё. Пусма үте мөн чухлө сәтәрах перөнсе тарать – хавачө савән чухлө вайләрах.

Чул – рубин, гранат, гематит. Кирек мөнле чир вёрелсен те сак чулсемлө хәлха алки е подвеска сакса суремелле. Анча шәрса сакма хушмаҶсё.

Мигрень чухне – гематит, эпилепси аптрасан рубин лайәх.

Канма, сывләха сирёплетме Турцие, Германия, Ирландие, Монголие кайма юрать.

Вәкәр /апрель, 21 – май, 21/. Хавшак вырәнсем – янах /пародонтоз/, щит еврёлл пар /киста, төвө, тиреоидит/. Ҷак паллан төп программә – пуламсен юхамне йөркелесси. Чирсем сын хыткукарланма, ытлашши кутәнланма, кахалланма пусласан тапанаҶсё.

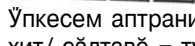
Энергие тавәрма саран тарәх, уйхирте /вәрманта мар/ суран усәлса сурени пулашаты.

Пәрәслә апатсем /вар-хырам, пуресем телешпе кәлтәксем пулмасан/ усәллә. Сывләха лайәхлатма йуҶснө сөт сымёсёсем, чөрө ешөл /укроп, петрушка/ сымелле.

Анаслә кун – эрнекун. Тёс – керен. Чул – изумруд, малахит. Шәрсисене сакса суресен лайәхрах.

Сывләхшән Египетра, Швейцарире, Швецире, Украинәра, Узбекистанра канны вырәнләрах.

Йөкереш /май, 22 – июнь, 21/. Хавшак зонәсем – хулпуҶсисем, аләсем, үпкесем. ХулпуҶсисемпе аләсем час-часах "төрөс мар" /хыткукар/ сынсемпе хутәннипе ыратаҶсё.

Үпкесем аптранин /бронх астми, бронхит/ сәлтәвө – туйәмсене /силленнине, пәшәрханнине/ шалта тытти.

Сывләха лайәхлатма сывлав гимнастики, урамра усәлса сурени пулашаҶсё. Ҷак палләри сынсене йуҶснө сөт сымёсёсем пурте усәллә.

Анаслә кун – юнкун. Тёс – сарә. Чул – ту хрусталё /сула/.

Грецире, Румынире, Грузири, АПШра канны сывләхшән усәлләрах.

Рак /июнь, 22 – июль, 22/. Хавшак

органсем – кәкәр /мастопати/, хырамләх /гастрит, язва/. Аллергие тата хытә тарлас туртам пур. Ҷак паллә пурнәслакан төп программа – опыт пухасси, традицилене упрасси.

Асанна палләра сурална сынсем депрессе вәхәтөнче, хирёсүллө лару-тарура ытларак чирлессё.

Вёсен арпус, дыня, слива, тинёс сымёсёсем симе тарәшмалла. Шыв процедурисем питө усәллә.

Лайәх кун – тунтикун. Тёс – сымёс.

Чул – селенит, уйәх чулө /подвеска, вәчәра аван/.

Сывләхшән усәллә сёршывсем – Бельги, Испани.

Арәслан /июль, 23 – август, 23/. Хавшак вырәнсем – сурәм, чөре, юн тымарёсем

/радикулит, остеохондроз, гипертони, инсулт/. Ҷак паллә пурнәслакан төп программа – сынсене усә куресси. Вәл эгоизма, мәнкәмәлләха пула арканаты.

Арәслансен хөвел синче ытларак пулмалла. Энергипе исөм, майяр, олива сәвө, цитруссем тивёстерессё.

Анаслә кун – вырсарникун. Тёс – сарәрах хөрлө.

Чул – алмаз, сердолик. Подвескәра, кулонра аван.

Канма Испание, Мексикәна, Таиланда суйласа илме сөнессё.

Хөр /август, 24 – сентябрь, 22/. Хавшак вырәнсем – пыршәләх, хырамләх /күпәнни, варвिति/, иммун тытәмө.

Хөрсен час-часах генетика чирёсем аталанаҶсё. Төп программа – ыра кәмәл, хайшөн кәна сунмани.

Сүлөрех асанна чирсен сәлтәвө хапсәнчәкләх пулма пултараты.

Рационра пөрчөллө культурәсенчен пёсөрнө пәтәсем, сәкәр изделийёсем /анчах виҶеллө/ пулмалла.

Лайәх кун – шәматкун. Тёс – сарә-симёс.

Чул – яшма. Сехет сыххинчен, суларан илем вырәнне саклатсан лайәх.

Сывләхшән усәллә сёршывсем – Японии, Австри, Греци.

Тараса /сентябрь, 23 – октябрь, 22/. Хавшак пайсем – пилөк, пуресем, пуреси парёсем.

Төп программа – числәх. Суйма пусласан, партнерсемпе

йөркеллө сыхәнусене пәссан сывләха та кәлтәксем сиксе тухаҶсё.

Вай пухма, энергетика шайлашавне йөркенә кёртме Тарасасен анлә вырәнта, ту синче усәлса суремелле.

Сывләхшән усәллә сымёсёсем – панулми, инжир, хәш чухне пёр касәк торт симе юрать.

Анаслә кун – кёснерникун. Чул – цитрин /подвеска, вәчәра/.

Тёс – сарәрах кәвак. Сывләха сирёплетме Англие, Молдовәна, Сурсёр Кавказа кайма юрать.

Скорпион /октябрь, 23 – ноябрь, 21/. Хавшак пайсем – арләх органёсем /онкологие, лейкоза туртам пур/. Төп

программа – харпәр хайне төрөс йөркелесе тарасси.

Чир сынсенчен ялан хаярән тарәхлас, йөкелтешес йәлана пула та аталанма пултараты.

Энергипе пуянланма ту синчен юхакан шывсем, шыв сиккисем сывәхәнче усәлса сурени пулашаты.

Анаслә кун – ытларикун. Тёс – хөрлөрех хәмәр.

Чул – гематит, кровавик /сехет сыххинчен саклатса/.

Сывләхшән лайәх сёршывсем – Иран, Ирак, Венгри, Афганистан.

Ухәсә /ноябрь, 22 – декабрь, 21/. Хавшак пайсем – пөвөр /гепатит, цирроз/, кутана таврашө

/геморрой/, пёсөсен сыпписем. Төп программа – вөрентүлөх, төрөс сул кәтартасси. Чир хайён шухәшне вайпах йышәнтарма хәтланакан, кевёсүллө сынсене аптратаы.

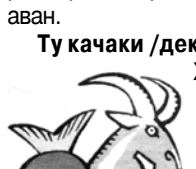
Ухәсәсемшөн йөркеллө апатлани пөлтөрөшлө, сула май тенө пек кәпка хыпкаланипе сыврахма юрамасть. Чие, сөр сырли, хурләхан усәллә.

Анаслә кун – кёснерникун. Тёс – йөпкөн хөрлө.

Чул – бирюза /сехет сыххинче, сулара/.

Канма, сывләха сирёплетме Польшәра, Бразилире, Италире, Казахстанра аван.

Ту качаки /декабрь, 22 – январь, 20/. Хавшак пай – ал-ура

тытәмө /сколиоз, радикулит, чөркуҶси сыпписен чирёсем/.

Төп программа – ертүлөх. Чир патне час-часах кутәнләх

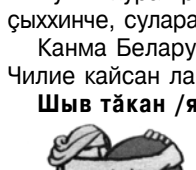
илсе ситерет. Усәллә сымёсёсем – качака сөчө, ёне ашө.

Энергипе сөр синче ёслени тивёстерет.

Тёс – кәвак. Чул – хура гранат, хура агат /сехет сыххинче, сулара/.

Канма Беларусө, Китая, Финляндие, Чилие кайсан лайәх.

Шыв тәкан /январь, 21 – февраль, 19/. Хавшак вырән – урасем, нерв тытәмө

аптрата пултараты /невроз, нейродермит/.

Төп программа – аталану. Ана пәсасси пурнәспа тан пыма

кәмәл суккипе сыхәннә.

Вәрманта усәлса суресен энерги шайлашавне сәмәлләнах тавәрма пулаты.

Усәллә сымёсёсем – пула, кайәкешөк какайө, исөм, пыл.

Тёс – кәвак. Чул – агат /сехет сыххинче, сулара/.

РаҶсейре, Канадәра канны сывләха сирёплетме пулашаты.

Пулә /февраль, 20 – март, 20/. Хавшак

вырәнсем – эндокрин тытәмө, япаласен ылмашәнәвө, хырам ай парө.

Төп программа – шайлашулаха йөркелесси. Ҷак палләра суралнисем хушшинче

художниксем, музыкантсем нумай.

Тинёс сымёсёсем, кофе усәллә.

Анаслә кун – эрнекун. Тёс – хөрлөрех кәвак.

Чул – опал, фианит /шәрса/. Сывләха сирёплетме, канма Японие, Францие кайсан вырәнләрах.

Васкәвлә пулашу ЯПАХРАХ ТУЙНА ЧУХНЕ

Хамара япәхрах туйма пусласан түрөх эмел сәтма васкатпәр. Сав вәхәтрах пуҶ ыратнине кәна мар, ывәннине те ирттерекен килти мелсем пур.

Малтанхи пулашу вырәнне пёсөрнө тинёс пулли пёр касәк симе е икө-виҶө турат петрушка чәмлама юрать. Унтан сак сөнүсемпе усә курмалла.

1 чөй кашәкө типө мелисса курәкне тин вөрөнө 1 стакан шыва ямалла, 30 минутран сәрәхтармалла. Кунне 3 хут 1-ер стакан ёсмелле.

Ялан хал сукки аптрасан кашни кун ирхи апатра 1 чөй кашәкө пыла чөйпе, кофөпе е сәкәра сөрсө сисен лайәх.

Ывәннине ирттерекен шанчәклә меслет пур. Аптекәра розмарин эфир сәвө туянмалла, кёленче пәккине усә шәршипе сывламалла. Часах вай көнине туйса илетөр.

ТУСАНА – АЛЛЕРГИ

Пуртри тусана аллерги пур сынсене сак рецептпа усә курма сөнөссө.

5 пай типө вай курәкне /золотысчаник/, 4 пай сар сип утине /зверобой продырявленный/, 4 пай сәнәх пуличчен вётетнө типө шәлан сырлине, 3 пай хәлха сакки курәкөн /одуванчик/ түнө тымарне, 2 пай чәрәш таррине /хвоц полевой/, 1 пай кукурус сурине, 1 пай эмел курәкөн /ромашка аптечная/ чечекне хутәштармалла.

Тәватә апат кашәкө пухха 1 стакан вөрөнө сивө шыва ямалла, сөр қаса лартмалла. Ирхине вөреме кёртмелле те сулам синчен илмелле, 1 сехетрен сәрәхтармалла. Кунне 3 хут апатчен 25 минут маларах стаканән виҶсөмөш пайне ёсмелле.

Сиплев курсө – виҶө хутчен пөерер уйәх 15 кунләх тәхтәвсемпе.

ПАРАХМАЛЛА МАР

Усә курнә чөй хутаҶне /чайный пакетик/ түрөх кәларса парәхатпәр. Анчах вәл та кирлө пулма пултараты. Мөншөн тесен унра пиҶөхтернө хыҶсән та шыҶса, микробсене хирёсле, сурана үт илме пулашакан усәллә япаласем /витаминосем, минералсем, биологи телөшөнчен активлә япаласем/ чылай упранса юлаҶсө.

1. КуҶ ывәнсан, куҶ айө төксөмлөнене кашине сывәрма ыртас умөн хулә куҶсем сине нурө сивө е кәшт әшәрах чөй хутаҶсөсем хумалла. 10-15 минут тытмалла.

2. Стоматит /сәвар шыҶси/ аптрасан сәварти көсенсем сине сымөс чөйөн нурө хутаҶне көтөсөпе перөнтөрсө хумалла, сав вәхәтра хутаҶне шәлпа суртмалла. 15-20 минут тытмалла.

3. Сәпанса ыраттарсан сиенленнө вырәна нурө чөй хутаҶсө хумалла, бинтпа сирёплетмелле. 30-40 минутран сөннипе улаштармалла.

4. Ал-ура хытә тарласан усә курнә хыҶсән сивөтмөшре упранә 3-4 нурө чөй хутаҶне тин вөрөнө 1 литр шыва ямалла. Вайсәр сулам синче 5-7 минут тытмалла, илсен 1 сехетрен сәрәхтармалла, телөшөчине пәчәртаса юхтармалла. Әшәтнә шөвөкпе кун сиктерсе 15 минутләх ваннәчкәсем тумалла.

5. Ыра мар шәршәран хәтәлма атәпушмак әшне сөрлене хирёс типөтнө чөй хутаҶсө хумалла.

Тухтăр канашĕ

СУЛЛАХИ ШĀРĀХ КУНСЕНЧЕ

Суллахи типĕ те шĀрĀх сĕнтĕлĕхре хĕвелрен тата ашă сĕнтĕлĕх мĕнле хĕтĕленме пулать-ха?

Ытларах ку амакпа самĕрлĕхпа, эндокрин чирĕсемпе тертленекен, аслă сĕнтĕлĕх сĕнсем, алкогольпе иртĕхекенсем, шĀрĀха хĕнхман сĕнсем, пĕчĕк ачасем аптраççĕ. Вĕсен тухтăр сĕннĕ препаратсене ĕçмелле. Чĕрепе юн тымарĕсем чирлĕ пулсан юн пусăмне тĕрĕслесех тĕмелле.

Кĕнтĕрле, 11-17 сехетсенче, хĕвел айĕнче сахалрах пулма тĕрĕшмелле. Пурт чĕрчисем хĕвел ене тухаççĕ пулсан вĕсен шывпа йĕпетнĕ карĕпа хуламалла. Килтен тухнă чухне хĕвелпе пĕрле пир тутĕр тата вĕренĕ шыв янă кĕленче илĕр. Урамра шĀрĀхран хĕтĕленме тутĕр шывпа йĕпетсе пите, мĕн, алăсене сĕнтĕрмелле. Хĕвел янăх туйма пуçласан йĕпе тутĕр сĕнтĕлĕх сĕнне хуламалла. Хĕртекен хĕвел айĕнче ан тĕрĕр, унран сулхĕнра пытанма тĕрĕшĕр. Пуçа сĕнтĕ шĕлепке е панаме тĕхĕнмĕсĕр, е тутĕр сĕнтĕлĕх ан сĕнтĕр. Пир е йĕтĕн пусмаран сĕленĕ сĕнтĕ тĕслĕ сĕн-пуç тĕхĕнмĕсĕр.

Кунне 2 литран кая мар шыв ĕçмелле. Анчах хĕвел шĕвек нормине темĕше хут устĕрмелле мар – пĕресемпе чĕрене йывĕр килĕ. Аш хыпнине чей, морс, сĕткен, газсĕр минералка лайĕх ирттерĕççĕ. Сивĕ шĕвексене организм хĕвел янăх туйма пуçласан вĕсен шывпа йĕпетнĕ карĕпа хуламалла. Уçă сывлăш пыртара пичĕ тĕлĕнче хаçата

ĕçсен лайĕхрах. Пĕчĕк сывкĕсемпе ĕçмелле. Урама тухнă чухне темĕше тумлам лимон сĕткенĕ хушнă шыв пĕрле илме юрат.

Ытлаши сĕнсе ан лартĕр. Сĕнсе нумай вĕхĕт ирĕлĕççĕ, организм хушма йывĕрлĕх кĕрĕççĕ, углеводсем шыва кĕлме витĕм кĕрĕççĕ. Окрошка, вегетариан яшки усалла. ШĀрĀх тапхĕртара рационра йуçнĕ сĕт сĕнĕçсем, чĕре улма-сырлапа паха сĕнĕç ытларах пулмалла.

Аптраçа унĕ сĕнне мĕнле пулĕшмалла-ха? Ана сулхĕнра пуçне сĕнĕç хурса вырттармалла, кĕпин сĕнне вĕçертмелле, сĕнтĕлĕх сĕнне сивĕ компресс хуламалла. Уçă сывлăш пыртара пичĕ тĕлĕнче хаçата

вĕркĕштермелле е сивĕ шывпа сирпĕтмелле. Кĕштĕх тĕвĕр янă сивĕ шыв ĕçтермелле. Сĕнсе патне нашатырь спиртĕнче йĕпетнĕ мамăк тымалла. Сĕн тĕн сĕнтĕлĕх, сывлани сĕнĕç пулсан тĕхтĕсе тĕмĕсĕр "васкавлă пулăшу" чĕнмелле, искусствĕллĕ майпа сывлаттарма тĕрĕшмелле, чĕри тĕлне массаж тумалла. Аптраçа иртсен те тата темĕше кун вĕхĕсене ĕçлеме, хĕвел сĕнне хĕртĕнме юрамалла.

Галина ТЮРИНА,
республикĕри профилактика, сиплев физкультурипе спорт медицини центрĕн тухтĕрĕ.

Улĕмĕх тĕнчĕ

САЛАТРАН – ТОНИК

Витаминлă салат тоники йĕркеллĕ тата сĕнтĕлĕх юрĕхлĕ. Пĕчĕк сĕнтĕлĕх салата аш арманĕпе авĕртмалла, марля витĕр пĕчĕртаса сĕткенне юхтармалла. 1 апат кашăкĕ олива сĕвĕ е урĕх тип сĕн тата 1 чей кашăкĕ лимон сĕткенĕ хушса пĕтрятмалла. Тоника сивĕтĕшре пĕр эрне упрама юрат. Ирсерен унпа пите сĕнĕ хыççан сĕнтĕрмалла. 15-20 минутран сивĕ шывпа суса тасатмалла.

КУÇ АЙĖ ШЫÇСАН

Куç айĖ тĕртанса аптраçан пĕчĕк сĕнтĕлĕх чĕре петрушкăна /тымĕрĕх юрат/ вĕтĕ вакламалла. Пĕчĕртаса сĕткенне юхтармалла, ана сĕнĕс чейпе сурмалла хутĕштермелле. Аш хутĕшре йĕпетнĕ мамăк дисксене курсене сĕнне 20 минута хуламалла. Маска куç айĖ шывине лайĕх

ирттерет, утĕ уçалтарать, куç кĕтесĕнчи вĕтĕ пĕркеленчĕксене якатма пулĕшĕ.

ПĖТНĖКПЕ ШПИНАТ

Маска сĕнтĕлĕх утĕшĕн усалла, мĕншĕн тесен унри пĕтнĕк /мята/ утĕ лĕплантарать, хĕрелнине ирттерет, шпинатпа белок вара типĕтеççĕ. 4 кашăк чĕре шпината, 1 стакан чĕре пĕтнĕке, 3 апат кашăкĕ пыла, 1 сантиметр тĕршĕ чĕре импĕр тымарне, 1 банана, 2 сĕмĕрта шуррине хутĕштермалла. Бананпа импĕре тасатмалла, ытти сĕнĕçпе пĕрле /сĕмĕрта шуррисĕр пуçне/ блендера яра нимĕрлемелле. Сĕмĕрта шурри хушса лайĕх пĕтрятмалла.

Пит утне тасатмалла та 15-20 минута маска хуламалла, унтан ашă шывпа суса тасатмалла. Хутĕшĕ кĕленче савĕтпа сулхĕн вырĕнта 7 кун таран упрама юрат.

ПЫР СУНСА ТУХАТЬ

Халĕх медицинине фарингитан хĕвел хĕтĕлме май паракан рецепт пур. Сур стакан анис вĕрине 1 стакан шыва ямалла, вĕсĕр сĕнтĕлĕх сĕнне 15 минут вĕретмелле. Сĕнтĕрмалла, чĕрĕк стакан сĕнтĕлĕх хушмалла,

калĕх вĕреме кĕртмелле те сĕнтĕлĕх сĕнне илмелле. 1 апат кашăкĕ коньяк ямалла. Кун тĕршĕпе кашни 30 минутра 1-ер апат кашăкĕ ĕçмелле. Пыр ыратни хĕвел иртет.

Фарингит чухне тата диетана

пĕхĕннĕ пĕлтĕрĕшлĕ. Рационран пĕрĕслĕ, тĕвĕрлĕ, сивĕ апатсене кĕлме. Газировка юрамалла – унри кĕмĕрĕк йуçкĕ микробсене ĕрчеме витĕм кĕрет. Аш хыпнине ирттерме чей, йуçĕ мар кĕсел ĕçмелле.

Редакци асĕрхаттарать: халĕх мелĕсемпе сипленме пуçлас умĕн тухтĕрпа канашламалла.

ШĀЛ ТУНИНЕ

ШĀл туни юнĕхсан 1 апат кашăкĕ пыла пĕлĕм температурилĕ 1 стакан шыва яра ирĕлттермелле. Çак шĕвекпе сĕнтĕлĕх кунне 5-6 хут чĕхемелле. Юлашки виçене сĕнтĕлĕх темĕше минут тымалла, унтан сурса пĕрхĕмелле. Витĕмĕ вĕлĕрĕх пултĕр те-

сен 1 апат кашăкĕ пыла эмел курĕкĕн чечекĕнчен хĕртĕленĕ 1 стакан шĕвекпе ирĕлттерме юрат. 1 апат кашăкĕ типĕ чечек тин вĕренĕ 1 стакан шыва яра сивĕнччен лартмалла, унтан сĕнтĕрмалла. Сĕнтĕлĕх кунне 5-6 хут чĕхемелле. Курс – сывлăх лайĕхлениччен.

Ытты-хура
СЫПĀ ВАЛЛИ –
ЖЕЛАТИН

Сыпĕсем хушкăлассине лайĕхлатма желатин пулĕшĕ теççĕ. Унпа мĕнле сипленме пулать?

Ю. КОНСТАНТИНОВА.
Тутарстан, Сĕпрел районĕ.

Желатинра коллаген нумай. Сĕнтĕлĕх вĕлĕрĕх чирĕсенчен, артритран, артрозан сипленĕ чухне ыра витĕм кĕрет. 1 чей кашăкĕ чĕртĕвара сур литр ашă шыва яра сĕр каша лартмалла. Ирхине пĕтрятмалла, 1:1 шайлашупа вĕри шыв е сĕткен хушмалла та выç хырамла ĕçсе ямалла. Курс – 3 уйĕх. Сыпĕсем ыратни иртет. Çак курс вĕхĕтĕнчех ирсерен

ал-урапа ансат хушкăнсем тумалла. Ураине вĕртмалла, алăсемпе урасене 15-20-шер хут суллантармалла, сĕнтĕрттармалла.

Шута илме: желатин нумай сĕнĕçсемпе юн кĕвелессе пысăк, тромбоза, тромбофлебита, туртĕм пур, вар хытакан, чĕрепе юн тымарĕсен, шĕк тата ват сĕнтĕлĕх чул чирĕсемпе аптракан сĕнсен асĕрхануллă пулмалла.

Реклама тата пĕлтĕрĕсем
ЁС РАБОТА

297. Требуется каменщики, монолитчики в Москву. Оплата своевременная. Т. 8-962-321-70-11.

ПУЛĀШУ УСЛУГИ

32. Лечение алкоголизма. Анонимно. Консультация бесплатно. С 8.30 до 19 ч., сб., воскр., – с 8.30 до 13 ч. А.: Чеб., пр. Ленина, 56. Т. 8/8352/552733. Лиц. ЛО 21-01-001096 г. МЗ СР РФ от 06.06.14г. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

38. Чистка колодцев. Т. 8-961-342-90-59.

45. Лечение алкоголизма, табакокурения. Т.: 89030662902, 89276673368. Лиц. 5001001230 от 08.06.2007. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

152. Бурение скважин на воду. Т. 8-960-302-12-93.

345. Любая кровля. Т. 29-29-73.

346. Брусчатка, плитку. Т. 29-29-73.

ТУЯНАТĀП КУПЛЮ

18. Бычков, тĕлок, коров, лошадей. Т. 8-962-599-47-06.

39. Коров, бычков и лошадей. Т. 8-960-310-98-78.

СУТАТĀП ПРОДАЮ

4. Немецкие ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер. Доставка – бесплатно. Без вых. Т. 89875766562.

5. Блоки керамзитобетонные 20x20x40, 12x20x40, 9x20x40 пропаренные, гидро-вибропрессованные заводские от производителя – недорого; **цемент, песок.** Доставка. Разгрузка. Без выходных. Кассовый чек, документы. Т. 8-960-301-63-74.

7. ГРАВМАССУ, песок, **щебень, керамзит,** чернозем. Дешево. Доставка. Т.: 8-903-358-17-70, 89276689713, 38-97-13.

9. Гравмассу, песок, щебень, керамзит. Д-ка. Т. 8-903-358-30-21.

11. Срубы для бани. Т. 37-28-74.

23. Гравмассу, песок, бой кирпича, щебень. Д-ка. Т. 89061355241.

37. Ворота, калитки, заборы, навесы. КОВКА, **кровля,** обшивка сайдингом. Общестроительные и сварочные работы. Замер. Д-ка. Установка. Гарантия. **Пенсионерам – скидки.** Т.: 89022881447, 387574, metalservis21.ru

89. БЛОКИ керамзитобетонные от производителя. Высокое качество. Низкие цены. Доставка. Документы. Т. 89373866629.

«ХЫПАР»

Издательство сурчĕ автономии учрежденийĕ

УЧРЕДИТЕЛЬ: Чĕваш Республикĕн Информаци политикипе массĕллĕ коммуникацисен министрствин «Хыпар» Издательство сурчĕ» Чĕваш Республикĕн хĕй тĕтĕмлĕ учрежденийĕ

Сыраммалли индекс: 11524

Директор-тĕп редактор **В.В. ТУРКАЙ**
Редактор **А.Х. ЛУКИЯНОВА**

Хаçата Федерацин сыхану, информаци технологийĕсен тата массĕллĕ коммуникацисен сферинчи надзор службинче /Роскомнадзор/ 26.04.2013 ç. ПИ ФС77-53798 №-не регистрациленĕ.

РЕДАКЦИПЕ ИЗДАТЕЛЬ АДРЕСĖ:

428019, Шупашкар хули, Иван Яковлев проспекчĕ, 13, Пичет сурчĕ, III хут.

ЫЙТСА ПĖЛМЕЛЛИ ТЕЛЕФОНСЕМ: 56-03-04, 56-00-67.

коммерци дирекцийĕ:

28-83-70,

56-20-07 – инспекторсем

hypar2008@rambler.ru

Факс: /8352/ 28-83-70.
Электронлă почта: hypar1@mail.ru

Хаçата «Хыпар» Издательство сурчĕ» АУ техника центрĕнче калĕпланĕ, «Чĕваш Ен» ИПК АУО типографийĕнче пичетленĕ, 428019, Шупашкар хули, И.Яковлев проспекчĕ, 13. 56-00-23 – издательство директоры. Номере 16.06.2015 алă пуснă. Пичете графикпа 18 сехетре алă пусмалла, 16 сехетре алă пуснă. Тираж 5803. Заказ 2270.